

DMH 14

Danselærer

Jørgen Gad Lund 1797–1848

Af Per Sørensen

Jeg har altid været dybt fascineret af omvandrende Danseinformator Jørgen Gad Lund, og jeg har skrevet flere meget store artikler om ham og udgivet 6 af hans danse som det 8. hæfte i rækken af små dansehefter fra Pia & Per. Siden, jeg sidst skrev om ham for en del år siden, har jeg også fundet et meget fint miniaturemaleri af ham hos Auktionsfirmaet Bruun-Rasmussen, således, at jeg faktisk kan præsentere et billede af ham for første gang i dag.

Jørgen Gad Lund er meget spændende, idet han udgiver én af de tidligste og mest informative, danske dansebøger fra begyndelsen af 1800-tallet. Titlen er "Terpsichore, eller: En Veiledning for mine Dandse-elever, til at beholde de Trin og Toure i Hukommelsen, som de hos mig have gennemgået". Dansebogen kom i 3 udgaver – 1. oplag Maribo 1823 – 2. forbedrede Oplag Slagelse 1827 – 3. med de nyere Dandse forøgede Oplag Aarhus 1833. Dansebogens

tre oplag er skrevet af Jørgen Gad Lund selv. Dansebøgerne har været kendt af de danske danseforskere gennem hele 1900-tallet, og i mange dansehistoriske artikler findes der omtale og små sekvenser fra bøgerne, da disse må betegnes som et dansk danse-standardværk fra begyndelsen af 1800-tallet.

Jørgen Gad Lunds liv (ud fra nogle af de fundne kilder)

Jørgen blev født i 1797 i Moseby på Falster, hvor faderen var Degn. I 1805 flyttede familien til Bornholm, hvor faderen blev Degn, bl.a. i Hasle. At det blev Bornholm, familien flyttede til, var ikke nogen tilfældighed, da der allerede, på det tidspunkt, var flere af moderens søskende, der var bosatte på øen. Bl.a. var broderen, Elieser Gad, sognepræst i Pedersker.

Jørgen blev konfirmeret i 1811, og umiddelbar derefter rejste han til København, hvor han blev danseelev på Det kongelige Teater. Han blev elev af Bournonville sen. – måske blev han figurant på teateret; men efter 9 år, i 1820, kom han ud for en ulykke. Han faldt ned og forslog sig så slemt (knækkede et par ribben), at han måtte tage sin afsked med pension og stoppe på teateret.

Han er ikke fundet i teaterets lønningslister (måske fordi han kun var danseelev?); men den 19-10-1820 bevilgedes han en årlig pension på 40 rigsdaler i sølv fra Teaterkassen. Derefter begyndte hans liv som omrejsende danselærer, og den første, af mig kendte danseannonce, er fra Odense i Jan. 1821. – Fyns Stiftstidende 21-1-1821:

Underegnede, der i 9 Aar har som Dandsler Aaet i det Kongelige Theaters Tjeneste, agter midt i Febr. Maaned at komme til Odense for at give Underviisning i Dandse.
J. G. Lund,
Dandseinformator og Elev af første Solobandser Hr. Børneronville.

Nu kan han følges gennem annoncer i aviserne lige til hans død i 1848 – Utalige er disse annoncer, der altid angiver, at nu kommer han til byen og ønsker at undervise honnorte folks børn. J. G. L. annoncerede 5 gange i løbet af foråret 1821, men rejste så et andet sted hen. I 1823 annoncerede han atter i Odense, og det var samme år, han udgav sin dansebog "Terpsichore" i Mariibo.

Ifølge en kilde var J. G. L. dandselærer ved Sorø Akademi i en periode. Det var formentligt i perioden 1823-1826, hvor det ikke er lykkedes at finde nogle annoncer fra ham. På Sorø Akademi er der ikke fundet noget om J. G. L. I 1827 kom 2. oplag af dansebogen "Terpsichore", trykt i Slagelse. I forordet får vi at vide, at han også har været i Kolding for at undervise. Det må være mellem 1823 og 1825. I Kolding mødte han Kaastrup, en guldsmedesvend eller mester, der også var danselærer. Han fik et eksemplar af "Terpsichore", som Kaastrup dog udnyttede således, at han udgav den samme dansebog i Thisted i 1825, i sit eget navn, hvilket J. G. L. naturligt nok var fortørnet over, og han kaldte det et litterært tyveri. Han rejste tilsyneladende stadig rundt, og omkring 1830 begyndte vi at træffe ham igen i annoncerne fra Åbenrå, Haderslev, Helsingør, Århus og på Bornholm. 1. gang, J. G. L. findes i Århus, var i 1833, og netop i den periode udgav han 3. udgave af sin dansebog "Terpsichore", som han fik trykt i Aarhus Stiftsbogtrykkerie.

I 1840 var han en ivrig skribent i den nye Haderslev avis "Dannevirke", hvor han skrev et hyldestdigt til Kong Chr. d. 8 og Dronning Caroline Amalie – i forbindelse med deres sølvbryllup. Ligeledes fabrikerede han nogle gåder, som han indsendte til avisen. I 1842 ved vi,

at han rejste mellem Kolding og Vejle, da han kan findes i en rejsepasprotokol. I dag kan vi bruge Mediamstream for at finde gamle avisartikler og avisomtaler, og netop i forbindelse med det har jeg fundet en omtale i flere af landets aviser fra 1843, der har vakt min fornyede interesse for ham. Han er kommet i konflikt med loven, det ser ud til, at han er pågrebet i homoseksuel aktivitet med en anden herre.

I bl.a. Thisted Amtsavis torsdag d. 19-10-1843:

I en bekendt Sag imod Dandselærer Jørgen Gad Lund og en Marqueur Hans Peter Larsen, der vare tiltalte for uteerligt (!) Forhold, har Høiesteret i Tirsdags dømt Jørgen Gad Lund og Hans Peter Larsen til Fængsel paa Vand og Brød, den første i 6 Gange 5 Dage og den sidste i 3 Gange 5 Dage. Ved Hof og Statsrettens Dom af 15de August 1843, der iøvrigt stadfæster Bytingsdommen, var Hans Peter Larsen idømt 8 Maaneders Forbedringshuusarbeide, hvorimod ved Slagelse Kjøbstads Extrarets Dom af 15de Juni 1843 Hans Peter Larsen var frifundet for Actors videre Tiltale, og Jørgen Gad Lund dømt til at hensættes til Arbeide i Kjøbenhavns Forbedringshuus i 1 Aar.

Det er en meget vidtgående dom, som han har fået, og det straffes meget hårdt i Byretten med 1 års arbejde i forbedringshus – det ser dog ud til, at Højesteret har mildnet dommen væsentligt – så Jørgen Gad Lund "kun" har fået 30 dage på vand og brød. Jeg vil prøve at få de gamle domme fundet frem fra arkiverne – så skal jeg skrive igen og fortælle, hvad der står i dem.

I 1846 var han på Bornholm til forældrenes guldbryllup, og måske var han allerede dengang bosat på sin barnedoms ø, for han døde ugift i Aaker 1848 af kramper og brystsvaghed – 52 år gammel.

I Berlingske Tidende kan man læse følgende 9-9-1848:

Det bekendtgjøres sørgeligt for fraværende Slægt og Venner at vor elskede Son Jørgen Gad Lund i sin Alders 52 Aar, ved et Krampetilfælde, pludselig omskiftede Tiden med Evigheden, den afvige 1ste Septembris, efter i flere Dage forud at have havt Anfald af Krampe i Brystet. Fra hans tidligste Alder, og lige til sin Bortgang herfra, fandt han sin største Glæde i at gjøre Vel mod Alle, men især var han altid en utrættelig Velgjører mod sine Forældre og Søsken-der, der alle føle Tabet ved hans altfor tidlige Bortgang.
Aakjær Degnegaard paa Bornholm, den 4de Septbr. 1848.
Jens Lund, Kirkesanger, Sara Christiane Lund, fød Gad.

Det bekendtgjøres sørgeligt for fraværende Slægt og Venner, at vor elskede Søn, Jørgen Gad Lund, i sin Alders 52 Aar, ved et Krampetilfælde, pludselig omskiftede Tiden med Evigheden, den afvige 1ste Septembris, efter i flere Dage forud at have havt Anfald af Krampe i Brystet. Fra Hans tidligste Alder, og lige til sin Bortgang herfra fandt han sin største Glæde i at Gjøre Vel mod Alle, Men især var han altid en utrættelig Velgjører mod sine forældre og søsken-der, der alle føle Tabet ved hans altfor tidlige Bortgang.

Aakjær Degnegaard paa Bornholm, d. 4de Septbr. 1848

Jens Lund, Kirkesanger – Sara Christiane Lund, fød Gad.

Kilde:

Mediamstream fra Internettet

Per Sørensen: Danseinformator Jørgen Gad Lund 1797-1848 - Meddelelser fra Dansk Dansehistorisk Arkiv 23 – 2004 – Side 13-23

Per Sørensen: Danseinformator Jørgen Gad Lunds danse - Meddelelser fra Dansk Dansehistorisk Arkiv 25 – 2006 – Side 13-33

Hvis der er nogle, der er interesseret i de to store artikler, jeg har skrevet om Jørgen Gad Lund – kan man sende mig en mail piaper@stofanet.dk – og I vil få en PDF – fil.